

NAŠ TEDNIK

KULTURNO-POLITIČNO GLASILO

2. leto

V Celovcu, dne 5. aprila 1950

Številka 14

Velikonočni pozdrav

V taborišču je bilo. Sivolasega duhovnika, ki si je drznil storiti malo dobroto sotrpnu, je komandant obsodil na osem-dnevni bunker. To je bil ozek, zidan zaklon, kjer jetnik ni mogel ne stati, ne ležati in še manj sedeti. Osem dolgih dni v tem zaporu, sam in dnevno le košček kruha in vode! Ko se je spet vrnil v barako, so ga sojetniki zrlili z občudovanjem in pomilovanjem. Strmeli so in se čudili, ko so slišali njegovo sodbo o osem dnevnih mukah: „Še nikdar nisem bil tako notranje srečen, kot v tej osem-dnevni samoti, ko sem bil sam z Očetom.“ — Ruskega pisatelja predvojne dobe, Leva Nikolajeviča Tolstoj, je obiskala na njegovem domu skupina slovenskih izobražencev, da se pokloni velikemu duhu in mu potoži bol svojega naroda. Notranje razdvojenega ga je nato zapuščala. Dejal ji je bil: „Bodite hvaležni za trpljenje, nikdar ga ni dovolj!“ To je govoril knez, ki je iz dobrote razdal svoje posestvo mužikom in se jim posvetil kot učitelj.

Zakaj ne razumemo takih sodb? Zakaj ne razumemo smehljaja trpečih, miru krivično bičanih, pesmi mučnikov? Zato ker kot nekoč Judje tudi mi ne razumemo vzvišenega nauka: Blagor žalujočim, ker bodo potlačeni; blagor miloljubnim, ker bodo otroci božji imenovani; blagor preganjanim zaradi pravice, ker njih je nebeško kraljestvo!

Moderni pogani smo in podobni razgrajajoči množici pod golgotskim križem. S prezirom ali oholostjo, z nasmehom ali pomilovanjem zremo nanj, ki je prostovoljno, iz ljubezni do Očeta in do ljudi, sprejel trpljenje in smrt v naše odrešenje. Spričo te neizmerne ljubezni je Oče raztrgal tisočletno dolžno pismo in v novo, velikonočno jutro izgovoril drugič svoj stvarniški božji ukaz: Bodi luč! Odslej je na svetu nad poedincem, družino, narodom ni sile, ki bi mogla ukloniti tistega, ki iz čiste ljubezni potrjuje življenje v vseh njegovih oblikah, tudi v trpljenju in uboštvi, tudi v sramoti in ponižanju. Sleherno krščansko življenje poteka odslej iz Nazareta na Golgoti in v vstajenje. Križ zmaga in spreminja svet, ker je Križani s križem svet odrešil.

V znamenju tako doživetega krščanstva, ki sprejema to svetno življenje v vsaki njegovi obliki in ga potrjuje tudi v njegovih sencah, je velikonočno Vstajenje veličastno-edinstveno zmaganje in mogočno osvobojenje iz suženjstva teme in greha.

Naj se zato vedrijo pogledi vam, bolniki trpinji, invalidi, ubožci, žalostni, zagrenjeni, malodušneži, obupanci!

Velikonočno jutro poljubila tvoje žulje in gube, mati, tvoje zgarane roke in upognjeni križ, oče! Njegovi žarki svetijo v borne kočice, v siromašne sobe, na male njivice, v ozke delavnice, v nevesele pisarne. Velikonočna pomlad lega na revne domove in uboge vasice, njen blagoslov rosi na tihe doline in pokrajine. Velikonočna zdravica velja tebi, mladina, ki s silno nevoljo v sručen prenašaš moreče vzdruške teme in smrti okoli sebe in se ti hoče sonca, luči in svobode.

Po častitljivi ruski navadi velja tebi, slovensko ljudstvo, velikonočni pozdrav: Hristos voskres! V istinoj voskres! Ti narod velikanov duha in krvi, narod korenitih kmetov in svetniških mater! Ti, ki si smeš šteti v čast, da si izmed slovanskih ljudstev poleg poljskega doprinesel največjo žrtvo! Tvoj pogled v svet in v bodočnost boji biser-no čist in naj ga ne skali nobena senca. Tvoje srce utripaj sreče, rojene iz notranjega miru in zavesti velikonočnega

Kristus je vstal

Lastovica vrh stolpiča:
Krist je vstal!
In vodica kraj gozdiča:
Krist je vstal!
Beli cvet v zeleni trati:
Krist je vstal!
Pa z neba vsi žarki zlati:
Krist je vstal!

Lastovica vrh stolpiča
in vodica kraj gozdiča,
beli cvet v zeleni trati
pa z neba vsi žarki zlati
prebudili srce moje.
Moje drobno srce poje:
Krist je vstal!
Krist je vstal!

Znamenje

Kraj vasi pohlevni dedje verni
so vsadili v kamenje
za bridkosti svoje, naše
križa znamenje.

Kmet gre s polja, do zemlje upognjen,
kot da nese težki križ,
v znamenje oaze se vdano:
„Ti moj križev pot sladiš...“

Žarki s križa rastejo do neba,
sedajo na vse strani:
slednji križ se v čistem svitu
kot zlato iskri.

Okrog križa, ki na njem razpete
so Gospodove roke,
križi in bridkosti hišic
v zlatih krogih se vrté.

Tudi jaz zvečer zaupno vzdiham:
Sveti božji križ,
spremljaj moja trudna pota
v sončni paradiž!...

Leopold Turšič

MAUSER KAREL

POSVETILO

Videl sem te, Koroška, in vem, da lepša ne moreš biti. Videl sem Tvojo razkošateno Peco in zelene griče, lesove sredi polj in bela pota, hiše med drevjem in gumna poleg njih, senene in žitne kopice, Božji grob in Sveto mesto. Slišal sem marnjanje in žebiranje tvojih ljudi, videl sem pranganje in bandere, slišal sem mehko govorico tvojih otrok, govorico, v kateri je strd in pelin, v kateri so griči s smrekami in macesni, modro nebo in pesem košatih lesov.

Videl sem tvoje ljudi, Koroška, ponižne in skrite kakor vode, ki pridejo na ravnino spod Pece. In videl sem jih, bahate gruntarje s počasnimi koraki in s težko besedo, preudarne in zagrizene vase kakor Klemenjak.

Gledal sem jih in videl njihovo življenje. Trpe, da včasih zarajajo in rajajo, da potlej spet trpe. Videl sem jih, kako z obema rokama objemajo tvoje obilje, kako te pijejo in so te kar naprej žejni.

V srce sem te zaklenil, Koroška, kakor materino besedo. V meni si z Nanteji in Hanzeji, z Ožbeji in Folteji, z Mojcami in s Pepcami. V meni si in marnjaš z menoj, marnjaš in žinjaš kakor Murijeva mama.

Lepa in sveta zemlja si iz same božje roke ustvarjena, Koroška! Gleda te, človek, gleda kakor milostno podobo, pokleknil bi in te poljubil.

Zgodbo sem ti napisal, preprosto zgodbo. Za spomin in v pozdrav. Pozdravljen Koroška, iz božje roke ustvarjena, ustvarjena za vesele ljudi, v katerih je sat strdi in kanec pelina.

vstajenja. Mnoga druga ljudstva so šla tvojo pot in v dneh molka in samote iskala sebe in svojo bit. V novi preizkušnji pa se spet vdajajo nekdanjim svojim snajam in pozablajo žrtve in obljube. Tvoj „ja!“ k trpljenju in žrtvi, slovenski narod, naj bo izklesan v globini tvoje duše in naj ga ne izbriše nobena preizkušnja. Bodi glasnik krščanske ljubezni danes in jutri, v sreči in nesreči, klicar živega krščanstva v domovini in Evropi, na celinah zapada in vzhoda. Ne zavrži svoje nravi, ki je krščanska, praprščanska, ker jo je kovalo tisočletje kulturne, socialne in gospodarske krivice. Ne slu-

čajno ni šla najbolj preko slovenskih in slovanskih tal in puščala za seboj sledi žalosti in bolesti davnih in nedavnih prednikov. Iz davne in sedanje bolesti se poraja novo, sveže jutro in žarki velikonočnega sonca obsevajo križ na Golgoti.

Kako je bilo tedaj, na prvo veliko noč? Mir in tišina, videz, kot bi se hotelo nadaljevati staro, neveselo življenje od naprej. A zagrinjalo v templju je bilo pretrgano in nič več ni bilo Boga v domu. Poganski stotnik pod križem pa je prvi izpovedal: „Bil je res božji Sin!“ Začel se je novi svet.

Naša gruda

Ivan Cankar

Po široki beli cesti, po stezah preko travnikov, po strmih klancih se vijó procesije vernikov. Veliko jih je, ker v potrtem srcu so željni tolažbe in molitve. Ali čudo za čudo: počasi gredo, tiho in nemo; ne besede ni, komaj je plaho šepetanje. Glave klonejo globoko, trudno klonejo životi; še tisti so starci, ki imajo mladostna lica.

Gredó, gredó in si šepetajo naskrivaj: „Ti, kaj praviš, zakaj je umolknila Marija na Hribu? Kaj je ni več?“

In oni drugi se s prezeblimi ustmi nagne k sosedu in mu reče skoraj brez besed:

„Mislim, da je Marija umrla, ker glasu ni od nje, ki nas je vselej tako lepo pozdravila!“

Nobene besede več, tudi plaho šepetanje je utihnilo.

Gruda molči, ta naša gruda, ki je prepevala kakor nobena nikjer in nikoli! Sladka, bratje, je bila njena pesem, saj ste jo slišali! Vse je bilo v nji, kar je v nas dobrega in lepega, vse, česar se v dnu srca sramujemo in veselimo; bila je tista, brezmejnja, čista, materinska ljubezen, ki je pravo znamenje slovenske duše in slovenske zemlje. Ob lepem nedeljskem jutru, kadar so od holmov in hribov zapeli zvonovi, nam je bil korak lahek in prožen, lica so bila sveža, oči so gledale jasno in veselo, na ustnicah je bil smehljaj. In vsakemu je bilo takrat srce očiščeno, od jutranje rose oprano, kakor da smo prihajali od spovedi in obhajila. Ob tej blagoslovljeni uri ni bilo zlega, nič temnega v nas; bili smo verni otroci te zemlje, svoje matere, vredni njene lepote; z njo smo prepevali in vriskali, za njo žalovali, govorili smo z njo zvesto in odkritosrčno, kakor govori otrok z materjo.

Praznik, poln pesmi in veselja, je bil na nebu, na planinah, na polju in seno-zeti, na belih cestah, kolovozih in klancih; in bil je najlepši v naših srečih.

Milost božja, kaj se je primerilo v teh silnih časih! Gruda molči, ta naša gruda, ki je nekoč tako veselo in glasno prepevala z nami! Ne gane se; nobena prošnja, noben klic je ne vzdrami. Tudi nebesa molče; v vsej svetlobi svoji so ledena in neprijazna, gozd ne šumi več, tiho je polje, škrjanci so obnemeli. Ta vesoljna tišina je vsa prežeta z brezmočno žalostjo; življenje ne sope več, vse je okamenelo, mrtvo.

Oj, saj ni nedelja; veliki petek je, dan trpljenja, kesanja in bridkosti! Nemi klee kristjani v tihi, temni cerkvi, trka-jo se na prsi, čela jim klonejo do mokrih tal. In blede ustnice šepetajo, trepetaje tiste velike, čeznатурne ljubezni polne besede:

„Odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“

Pritajena, šepetajoča je ta molitev, ali vendar je glasna, kajti ne zvona ni, ne orgel, niti ne ministrantovega zvončka. Za to ne, ker je Veliki petek za vernike in za nevernike od vzhoda do zahoda. V drugič je bil križan Kristus, obsojeni od farizejev, bičani in križani so bili z njim kristjani, njegovi otroci.

Ko se je zgodilo to strašno poveljanie na Golgoti, se je nebo stemnilo, se je zemlja stresla v presilni grozi. In v to grozo, v to noč je vriskaje planilo novo, svetlejšje sonce; zagrinjalo stare zavese se je pretrgalo od vrha do tal in evangelij je nastopil svojo pot, da nese odrešenje od naroda do naroda.

Velikega petka je bilo treba za veliko nedeljo; smrti Boga samega je bilo treba, da je zazvonilo in zapelo ponižanemu človeku veličastno vstajenje.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA ŽELITA VSEM NAROČNIKOM IN BRALCEM BLAGOSLOVJENE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Politični teden

Vse se še vedno vrti okrog istih spornih točk in vprašanj. Tudi iz dogodkov preteklega političnega tedna ni mogoče sklepati, da bi svet postal kaj pametnejši ali da bi mogli ugotoviti nove dokaze njegovih miroljubnosti. Presenetljivega ni bilo mnogo, razen če bi morda omenili znamenite „leteče pladnje“, ki jim v nemščini pravijo „fliegende Untertassen“. Ena teh žarečih pošasti se je bila spustila preteklo soboto na Gosposvet-sko polje in več sto Celovčanov je na avtomobilih in kolesih pohitelo tja, da bi videli, kakšno je to čudo. No, pa je vse bila le prvoaprilska šala, ki si jo je privoščila domača radijska postaja. Prvi april in njegove potegavščine pa naj bodo le opomin, da tudi ob drugem času ne smemo verjeti vsaki novici in govoric, tudi če se gre za mednarodna in politična vprašanja.

Pa se ustavimo sedaj na nekaterih dogodkih prejšnjega tedna, o katerih se je mnogo govorilo in pisalo.

VOLITVE V JUGOSLAVIJI

ki so bile 26. marca niso po svojem izidu mogle povsem zadovoljiti niti domače vlade, ki jih je izvedla, niti nasprotnikov režima maršala Tita. Od nad 10 milijonov volilnih upravičencev je blizu 1.300.000 ostalo doma ali pa je vrglo svoje kroglice v takoimenovano črno skrinjico. Zanimivo pa je pogledati, kako so posamezne republike volile. Največ glasov — 99,7% — za listo Ljudske fronte je bilo oddanih v Črni gori. V tej republiki je le 600 oseb volilo proti. Velik odstotek je Ljudska fronta dosegla tudi v Bosni in Hercegovini ter Makedoniji. Medtem ko sta Slovenija in Srbija nekako v sredi, pa je volilni odstotek na Hrvaškem manjši. V nekaterih podeželskih krajih je bilo oddanih celo do 40% glasov proti ali pa niso volili. Največ opozicionalnih glasov pa je bilo v Vojvodini, kjer je 14% glasovalo proti listi Ljudske fronte. Če zdaj upoštevamo, da ima režim maršala Tita dve vrsti nasprotnikov, je pogled na gornje številke prav poučen. Največ opozicije se je pokazalo v katoliškem delu države med Hrvat in Vojvodinci, kjer je med kmeti odpor proti socializaciji na zadružni podlagi najmočnejši. — Drugi nasprotniki Titovega režima so pa, kakor znamo, kominformisti, ki so prav iz Bolgarije na sosednjo Makedonijo usmerili

svojo protivolilno propagando. Vendar ta ni dosegla zaželenih uspehov, kakor kaže volilni izid. Iz tega bi bilo sklepati, da predstavljajo kominformisti dokaj nepomembnejšo opozicijo kot pa takoimenovani „reakcijonarji“, ki so po večini katoliško usmerjeni srednji kmetje.

V ITALIJI

v svetem mestu Rimu, kjer središče katoliškega sveta praznuje letos „sveto leto“ in kamor prihaja na tisoče romarjev iz vseh delov sveta, se je vršila konferenca vseh ameriških poslaničkov iz Evrope. Razumljivo je, da so se posvetovali o evropskih vprašanjih. Glavno je seveda konsolidiranje in utrditev Zapadne Evrope. To pa žele Amerikanci izvesti ne samo politično temveč tudi vojaško. Prve velike pošiljke vojnega materiala iz Amerike so na poti v Italijo in Francijo. Zdaj so tamošnje komunistične stranke v težki preizkušnji, ker z vsemi sredstvi sabotirajo in preprečujejo te dobave. Vlade obeh držav pa so posegle po izrednih ukrepih. Zanimivo je, da bo po nekaterih časopisnih vestih tudi avstrijska KP prešla v slične akcije. Tukaj pa bo šlo za sabotiranje pošiljk vojaškega materiala iz zapadne Nemčije v Jugoslavijo. V zvezi s konferenco ameriških diplomatov v Rimu bi še bilo omeniti, da se ameriška diplomacija mnogo trudi, da bi prišlo do zblizanja med Jugoslavijo in Grčijo, da bi se proti-kominform blok na Balkanu ojačil. V tej zvezi so bila tudi potovanja ameriškega poslanika v Beogradu in Atene. Tam sedaj sestavljajo sredinsko vlado, v kateri ne bo populista Tsaldarisa. To se dogaja na pritisk Amerikancev, ker Tsaldaris ni poseben prijatelj maršala Tita.

SMRT DVEH SVETOVNO ZNANIH SOCIALISTOV

Socialistična internacionala je v preteklih dneh izgubila dva vodilna svoja teoretika in politika. V Angliji je umrl Harold Lasky, pisatelj nešteti knjig o socialnih in političnih vprašanjih. Pretekli četrtek pa je iz Pariza prišla vest, da je umrl v visoki starosti 78 let voditelj francoskih socialistov Leon Blum. Bil je pisatelj, leposlovni kritik, nato veliki politični teoretik in državnik, eden izmed redkih še živčih, ki so skozi obe svetovni vojni stali v ospredju političnega dogajanja. Leon Blum je bil si-

cer materijalističnega svetovnega nazora, toda zagovornik takozvanega humanega socializma. Vodstvo francoske socialistične stranke je prevzel po smrti Jean Jaurès, znanega ljudskega tribuna, ki je bil tik pred prvo svetovno vojno umorjen. V dobi med prvo in drugo svetovno vojno je bil Blum večkrat član vlade, v letu 1936 pa je sestavil vlado takozvane ljudske fronte, ki je prinesla sicer nekaj dalekosežnih socialnih reform, Franciji pa le ni prinesla notranjega miru. Hitlerjev napad je našel Francijo moralno in vojaško slabotno. Po porazu Francije so ga Nemci aretirali, Vichyjska vlada pa ga je postavila pred sodišče. Takrat je ves svet občudoval pogum in blestečo retoriko starega Bluma. Proces so prekinili, ker je grozila nevarnost, da se bo vlada v Vichyju osramotila. Nemci so ga potem odvedli v koncentracijsko taborišče Buchenwald. Po vojni je bil še enkrat na čelu francoske vlade. Zadnje mesece je živel bolj zase, pisal pa je do zadnjega članke v svoj „Populaire“.

ANGLIJA

V angleški spodnji zbornici se je zgodilo majhno presenečenje. Delavska vlada je nenadoma ostala v manjšini. Okrog 50 njenih poslancev ni bilo navzočih in tako je opozicija pri glasovanju dobila večino. Ker pa ni šlo za vprašanje prvega političnega reda — glasovali so o predlogu glede preskrbe prebivalstva s kurivom — vlada ni podala ostavke.

Iz angleškega političnega življenja bi omenili še govor lorda Wansittartja, ki je opozarjal vlado na naraščajočo delavnost komunistov. Dejal je, da je v primeru z enim agentom osi Rim—Berlin, ki je kdaj deloval v Angliji, danes gotovo 50 komunističnih agentov. Vlado je odvrnil, da je komunistična stranka v Angliji najslabša na svetu, da pa bo vlada posebno pozornost obrnila na to, da se komunisti ne bi vrinili v visoke državne urade.

KONFERENCA ZA KONFERENCO

V prijaznem holandskem mestecu Den Haag so se sestali šefi vojaških štabov držav podpisnic Atlantskega pakta. Predsedoval je ameriški general Bradley. Kovali so skupne načrte o obrambi Evrope.

V Strassburgu pa zaseda Evropski svet, ki naj bi predstavljal nekako

skupno — evropsko vlado. Do sedaj je bilo najbolj pereče vprašanje pripustitve zapadne Nemčije v Evropski svet; sicer pa do drugih pozitivnih sklepov še niso prišli.

V Bruslju pa se v teh dneh sestanejo zunanji ministri držav Atlantskega pakta. Tudi tukaj bodo govorili o tem ali naj zapadno Nemčijo in Španijo pritegnejo v Atlantski pakt. Videti pa je, da večina držav ta predlog odklanja.

Državni denar

Najvišji kontrolni organ v državi (Rechnungshof) je predložil parlamentu svoje poslovno poročilo o upravnem letu 1949. Ugotovil je, da pri upravi državnih denarjev ni vse v redu. Prezreti ni mogel, da ima trgovsko ministerstvo sedaj osemkrat toliko avtomobilov kot za časa prve republike in se poslužuje kljub temu vozov, ki so last uradnikov in jih zato tudi plačuje in popravlja.

Ministerstvo za upravljanje državne premoženja pa mora imeti jako nežne gospodične, katere dovažajo v urade s službenimi vozovi. Pa tudi v podržavljenih podjetjih se ni smoteno gospodarilo. Razni uradi so imeli zaposlene takozvane svetovalce, ki so uživali posebno visoke izredne doklade. Najbolj zanimiva pa je zadeva kavarne v Schönbrunskem živalskem vrtu. To podjetje vodi država v lastni režiji. Poslovodja je dobil razen svoje plače še 45.000 šilingov, medtem ko so celotni dohodki znašali samo 9690 šilingov.

Nadalje se čudi „Rechnungshof“, kako velikodušno so razna gledališča razdeljevala proste vstopnice.

„Rechnungshof“ hoče s svojim poročilom parlamentu najbolj služiti s tem, da mu odpre vse možnosti, da poseže vmes, kjer to zahteva zdravo državno gospodarstvo in poštenost v javni upravi.

Čudimo se, da „Rechnungshof“ leto za letom ponavlja svoja poročila o nerednostih pri upravljanju državnega denarja, ker to dejstvo kaže, da posveča parlament temu premalo pozornosti, čeravno je za to poklican.

V veliko zadoščenju bi bilo vsem davkoplačevalcem, če bi odgovorne uradnike in ministre po takozvanem „Amtshaftungsgesetz“ res napravili strogo odgovorne za vse nerednosti, kakor so strogi pri nas glede plačevanja davkov.

Tu odrežite

Ocenjevanje gospodarskih enot (Einheitswert)

Naši predniki so nekdanj plačevali svoj davek v naturalijah ali pa so oddajali desetino.

Leta 1471. so prvič točneje ocenjevali dohodnino iz zemljišč.

Marija Terezija je leta 1756. obdavičla neposredno tudi gosposko posest in njen sin Jožef II. je odredil, da se v letih 1785—1789 napravi podroben zapisnik zemljiške lastnine in ta tudi oceni, tako je nastal zemljiški kataster. Taka ocenjevanja so se tudi poznave ponovno vršila. Napravili so takozvane mape in določili čisti donos (Reinertrag) leta 1870.

Danes seve te določitve ne odgovarajo več gosposkim prilikam, ker se zemlja vse bolj podrobno izrablja in je tudi obdelovanje zemlje vse drugačno.

V Nemčiji so po postavi iz leta 1934. izvedli novo ocenjevanje zemljišč in na tem zakonu sloni tudi tozadevno ocenjevanje v Avstriji, ki se je prvič vršilo leta 1940. Določevali so takozvani „Einheitswert“.

Ker slonijo danes vsi davki, katere kmetijstvo plačuje, na tej oceni gosposkih enot, je potrebno, da se tudi s tem vprašanjem enkrat podrobneje bavimo.

Davek se danes plačuje v denarju in radi tega mora tudi vrednost predmeta oziroma gospodarstva za katero plačujemo davek biti izražena v denarju. To je prav za prav smisel določevanja vrednosti gosposkih enot.

Podjetja, ki tvorijo zase eno gosposko celoto kot na primer kmetija, vrtnarija, ribolov, obrt itd. naziva davkarija z „gospodarska enota“. Določevanje vrednosti vede do takozvane

„vrednosti gosposke enote“ (Einheitswert). Vsaka taka enota je obdavčena zase.

Vrednost gosposke enote je merilo za zemljiški davek, premoženjski davek, dohodnino, prometni davek, obrtni davek, za davek pri nakupu zemljišč, davek pri dedovanju, pri določevanju prispevkov za kmetij. zbornico, pri zavarovanju proti nezgodam, pri določevanju prispevkov za obnovitev po vojni poškodovanih kmetij.

Tako ocenjevanje se po zakonu ponovi vsakih šest let. Prvo določevanje se je v Avstriji vršilo po 1. januarju 1940. V resnici bi seve te ocene le tedaj imele polno vrednost, če bi tudi vrednost denarja bila stalna. Vojna in po-vojne razmere so ravno na tem polju napravile veliko zmedo in se je nova cenitev zavlekla do leta 1950. Po istem nemškem zakonu se torej posest letos znova ocenjuje.

Danes se bomo bavili izključno z ocenjo kmetije.

H kmetiji spada zemljišče, poslopja, gosposka sredstva kakor stroji in druge naprave, vrtnarstvo v kolikor služi neposredno kmetiji, živina, domač mlin, domača žaga, lastna stiskalnica, čebelarstvo, sadni vrt, vinograd, pašniki, planina, gozd.

Popolna neproduktivna zemljišča se pri tem ne ocenjujejo (Unland).

Slaba zemljišča se ocenjujejo po posebnem ključu. (Oedland).

Ocenjevanje gosposke celote sloni na ugotovitvi čistega donosa (Reinertrag).

Čisti donos se določi za gosposko celoto na podlagi večletnih izkušenj, če

obrat vodimo s tujimi delovnimi močmi.

Osemnajstkratni čisti donos daje vrednost gosposke celote. (Einheitswert), ki pa ne pomeni vrednosti gospodarstva za prodajo, marveč je mnogo nižji od prodajne cene.

Čisti donos se torej določi tako nizko, da se gosposka celota obrestuje po pet in pol odstotkov.

Osnovo za določevanje čistega donosa tvorijo:

- a) kakovost zemlje (boniteta),
- b) lega zemljišč (ravnina, breg),
- c) klimatične prilike s svojim vplivom na rastlinstvo (sonce, senca, toplota, veter itd.),
- d) razkasanost zemljišč, pota, oddaljenost od ceste in železnice ter od trga,
- e) kakovost poslopij, stroji, orodje, število živine.

Seve se vse to pri vsaki kmetiji ne more posebej določiti. Radi tega izbere komisija za določen kraj eno posestvo kot „Richtbetrieb“ in ga podrobno oceni.

Vse ostale obrate pa uvrstijo po tem ključu na podlagi čistega donosa od hektarja (Hektarreinertrag) in podatkov, katere mora dati vsak lastnik gosposke enote na zahtevo te ocenjevalne komisije.

Čisti donos od hektarja pomnožen z osemnajst da „Hektarsatz“, katerega navaja vsak davčni predpis.

Praktični primer:

Kmetija obsega: 7 ha njiv, 4 ha travnikov, 1 ha pašnikov, 3½ ha gozda in ½ ha sadnega vrta.

Recimo, da so pri vpoštevaju vseh okoliščin določili za ta kraj čisti donos na ha pri njivah na 50 šilingov, pri travnikih na 30, pri pašnikih na 20, pri gozdu na 15 in pri sadnem vrtu na 500.

Torej bi znašal „Hektarsatz“ za njive in hektar 50×18=900 šilingov.

Skupna vrednost vseh njiv torej zna-

ša 900×7=6300 šilingov.

„Hektarsatz“ za travnik in hektar 30×18=540 šilingov.

Skupna vrednost vseh travnikov znaša 540×4=2160 šilingov.

„Hektarsatz“ za pašnik in hektar 20×18=360 šilingov.

Skupna vrednost vseh pašnikov znaša 360×1=360 šilingov.

„Hektarsatz“ za gozd in hektar 15×18=270 šilingov.

Skupna vrednost vsega gozda znaša 270×3,5=945 šilingov.

„Hektarsatz“ za sadni vrt in hektar 500×18=9000 šilingov.

Skupna vrednost vsega sadnega vrta znaša 9000×0,5=4500 šil. Skupaj 14.265 šil.

To je torej vrednost vse gosposke enote (Einheitswert). V teh številkah so že upoštevane vse okoliščine, ki smo jih zgoraj navedli in so sodelovale pri ugotovitvi čistega donosa na hektar. Ugodne prilike zvišajo, neugodne znižajo čisti donos.

Normalna gosposka poslopja so pri tem istotako vpoštevana in se ne vrednotijo posebej.

Koliko zemljiškega davka bi plačal ta kmet?

Einheitswert 14.265.— šil.

Za prvih 10.000.— šil. plača na vsakih tisoč šilingov 8 šilingov, to je šil. 80.—

Za ostalih 4265.— šil. pa plača na tisoč šilingov 10 šilingov, to je šil. 42,65.

Zemljiški davek sam torej znaša: šil. 122,65.

In če bi na primer z dovoljenjem de-

želne vlade pobirala občina 200% zemljiški davek, bi to znašalo šil. 245,30.

Pripomba:

Članek izreži in hrani, ker bomo na tej

podlagi razpravljali o vseh drugih dav-

kih in dajatvah in tudi o cinitvi zem-

ljišč.

Zgodovina božjega groba

Po vseh župnih cerkvah postavljajo prve dni velikega tedna tako imenovane božje grobove. Pri kakem stranskem oltarju je postavljen nekaj poslikanih lesenih kulis, na katerih sta po navadi naslikana tudi dva rimska vojaka, ki stojita na straži. Okrog božjega groba, ki je z raznobarnimi lučkami razsvetljen, je postavljenega vse polno svežega zelenja in cvetja. To je okvir božjega groba. V božjem grobu samem pa je na vidnem mestu podoba Kristusa v grobu ležečega. Izrezljana je ta podoba iz lesa ali pa naslikana na les ali platno. Nad tem grobom je povsod pripravljen prostor, kamor se postavi na veliki četrtek Najsvetejše, zakrito s svilenim pajčolanom.

Verno ljudstvo cele fare tekmuje med seboj v kinčanju božjega groba. Najlepše cvetje in zelenje prinaša in radevolje pomaga, ker si šteje v čast, ako more nekaj pripomoči, da bo božji grob res lep in dostojen.

Naši pradedje so zadnje tri dneve velikega tedna veliko bolj cenili in spoštovali ter tudi veliko bolj slovesno in praznično obhajali kakor mi dandanes. Bili so to res visoki in sveti prazniki. Vse delo na polju so opustili pa tudi doma in okrog hiše so opravljali samo najpotrebnejša dela. Polnoštevilo so se udeleževali starih, lepih in pretresljivih cerkvenih obredov velikega tedna. Tako nam poroča zgodovina, da so morali pred 500 leti, ker je nastala v šmarjeti lastna župnija, šmarječani s svojim župnikom vred kakor tudi Selani in Plajberžani na veliki četrtek v Kaplo, kjer so se vršili obredi. Bili so ob tej priložnosti tudi posebni izvenkerkveni obredi v navadi. Še pred 50 leti so po vseh farah slovesno odpravljali sveta opravila velikega tedna. Cerkve so bile vedno polne, kakor ob velikih praznikih.

Nastanek naših božjih grobov

Naši božji grobovi so nastali iz razkrivanja in češčenja svetega križa, kakor se vrši na veliki petek. V Jeruzalemu so hranili v cerkvi božjega groba velik kos pravega Kristusovega križa. Ta les so postavljali, kakor poroča Pavlin Nolanski (431), v očitno češčenje in poljubevanje. To navado so posnemale tudi druge cerkve, ki so hranile kak kos pravega Kristusovega križa.

V osmem stoletju pa so vpeljali češčenje sv. križa tudi v cerkvah, kjer niso imeli teh svetinj. V desetem stoletju pa so, tako poroča škof kanterburški, polagali križ v posebej zato pripravljen grob. Tudi salzburški obrednik iz leta 1506 piše, da so duhovniki nosili na parah sv. Razpelo, ga položili v grob in zapечатili s kamnom. Naše župnije severno od Drave so spadale v solnograško nadškofijo. Zato so morale biti tudi v njih take navade. Že v desetem stoletju je obstajala navada, da niso polagali v božji grob samo leseno podobo ali kip Križanega, ampak tudi sv. Rešnje Telo. Napravili so v lesen Kristusov kip votlino v prsi, kjer je rana. V to izdolbeno odprtino so položili sv. hostijo in oboje položili v božji grob. S časom so ta obred spremenili. Tako zahteva salzburški obrednik leta 1640, naj se namesto križa ali kipa polaga v božji grob sv. Rešnje Telo v zakritem kelihi. Na Nemškem pa je bila že v šestnajstem stoletju splošna navada, da so v monstanci ali ciboriju postavili sv. Rešnje Telo v božji grob. Tako je tudi še danes pri nas v navadi. Toda križa ali Kristusovega kipa pa ne polagamo več v božji grob, ampak duhovnik razkrije na veliki petek križ, ki je bil zavrt s višnjeve prt, in ga položi na blazino. Najprej ga počasti on sam potem pa tudi verniki.

Pri nas na Koroškem

BLATO

Volitve župana v občini Blato

Dne 27. 3. se je konstituiral občinski odbor za občino Blato. Uresničila se je domneva, da socialisti in ÖVP ne morejo prenesti slovenskega župana, čeravno je bila slov. stranka KLS izmed vseh najmočnejša. Zato so pomagali socialisti vstreliti na tablo Volkspartaje in izvolili so Tomica Franca pd. Peka v Rep. ljah za župana. Njegov oče je bil prvi po plebiscitu izvoljeni slovenski župan občine Blato. Vedno je rajni rad poslušal pesem: „Po žilah teče mi slovenska kri.“

Slovinci smo dobili podžupana Kumerja Mirkota pd. Črčja in svetovalca Trampuša Jurija pd. Božiča v Dobu.

Namestniki so Sadjak Miha in Možina Jože.

Odborniki KLS se zavedajo, da bodo vedno častno zastopali pravice slovenskih občanov na gospodarskem, socialnem in na nacionalnem področju. Moč ki so jo jim volivci s svojimi glasovi dali, bodo v njih prid v okvirju možnosti izvajali. Zato se naj v vseh zadevah zaupno na nje obračajo.

ŠMIKAVZ-GORENČE

Pri nas smo imeli od 18. marca do 26. marca sv. misijon, ki je jako lepo uspel. Bilo je nad tri sto spovedovancev, za čas po volitvah prav posebno primerno, da so se osebna nasprotstva iz predvolilne dobe lepo izravnala in smo si kot sosedje in prijatelji zopet segli v roke. Stanovskih govorov so se vsi, predvsem pa naši fantje, v polnem številu udeležili. Č. g. misijonarju se tudi tem potom toplo zahvaljujemo za ves njegov trud.

KAMEN

Na Jožefovo smo spremili na kamenško pokopališče Heleno Čižej iz Ždinje vasi pri Kamenu. Na grobu je č. g. dr. Cigan spregovoril ganljive besede. Naša Lena je bila sama uboga in je razumela uboštvo in tako iz svojega skromnega doma ni odslavila nobenega, ki je prosil njene pomoči. Njena rejenka Štefka, ki je prišla k svoji krušni materi v drugemu letu svoje starosti, je vzorno skrbelo za njo.

Udeležba na pogrebu je bila izredno velika in pevski zbor je zapel nagrobnično „Vigred se povrne“.

F. F. FINŽGAR:

Velika noč

„Tingel-tingel-bom-bom!“ je potrkovalo pri fari.

Mati je stopila na prag in poklicala: „Otroci, pridite, da bomo nesli k blagoslovu!“

Leško, Peter in Marjanca so pritekli z vrta. Prijeli so se za krilo matere, ki jih je odvedla v hišo.

Na mizi je stal pisan jerbas. Otroci so zlezli na klop, se naslonili na mizo in gledali. Mati je skladala v jerbas.

„Vidite, kolač — to je krona Kristusova.“

„Jagnje, — Jezus je bil nedolžno jagnje za nas darovano.“

„In pirhi — rdeče kaplje božje krvi.“

„In tu korenina hrena — trije bridki žebli.“

Tako je razlagala mati, pregrnila jerbas s pisanim prtom in ga zadela na glavo. Potem so šli.

Seve je oblast našla tudi vrsto županov, ki so take proteste proti imenovanju interpelaciji podpisali, tako se je to zgodilo, ko so bili župani iz celovške okolice v Celovcu zbrani pri naborni komisiji, seve so župani dali ta podpis, brez sklepov občinskih odborov in v celovski vinski kleti.

To, kar so govorili leta 1882, v dunajskem parlamentu in so tedaj pisali listi, beremo skoraj dobesedno zopet po sedemdesetih letih v slovenskih vlogah, iste zahteve glede učnega jezika, glede učiteljev in tudi glede nadzornikov. Nič se ni spremenilo in ničesar se merodajni gospodje v tem času niso naučili.

RADIŠE—GOLŠOVO

K duhovnikom, rojenim na Radišah in Golšovem, ki jih je svoj čas navedla „Nedelja“, prinašamo še podatke o Simonu Rumpelniku, ki se je rodil 26. X. 1772 na Radišah in prejel 26. VIII. 1798 mašniško posvečenje. Na to je bil kaplan v Kapli na Dravi in v Tinjah, potem škofijski tajnik, mestni župnik in stolni korar. Umrl je 19. III. 1824.

Tomaž Moser se je rodil 10. V. 1785 na Golšovem, bil 16. X. 1808 posvečen, na kar je kaplanoval v Kotarčah, devet let v mestni župniji v Celovcu, bil župnik in dekan v št. Jakobu v Rožu in končno stolni kanonik in naslovni prošt v Brežah. Kot začasni upravitelj dekanije Celovec mesto je bil tudi šolski nadzornik na realki, kjer je bil Andrej Einspieler profesor verouka. Zlato mašo je obhajal na Žihpoljah. Pri zlati maši je bil slavnostni govornik tedanji kotmirški župnik dr. Valentin Müller, poznejši korar in stolni prošt. Tomaž Moser je umrl 27. II. 1861.

GALIŠKI MOST

Od prvega aprila bo omnibus iz Celovca v Železno Kaplo zopet vozil kakor preje, ker je most pri Zmavcerju popravljen.

ZILJICA PRI PODKLOŠTRU

Na mestu, kjer je svoj čas stala po bombah razrušena cerkva, je učitelj naše glavne šole g. dr. Neumann s svojimi učenci izkopal ostanke kamnov iz rimske dobe. Ni pa še dognano, če je obstajala na tem mestu tudi že starorimska naselbina ali pa so kamne pripeljali od drugod.

DOPIS IZ KANADE

Z velikim veseljem sem sprejel vaš novi list, ki je vse pohvale vreden radi svoje bogate vsebine, katero nudi svojim naročnikom in bralcem. Le s korajžjo tako naprej. Želim vam pri vašem delu mnogo uspeha, ker je vaša pot pravilna in stvarna. Ni samo vaša pravica, da v vseh pogledih zahtevate in zagovarjate življenjske potrebe in pravice Slovencev, to je vaša sveta dolžnost.

Danes sem prenakazal naročnino za list, kar je več, naj bo za onega slovenskega študenta, o katerem ste zadnjič pisali.

V. K.

Šola, danes in pred sto leti

V zvezi z gonjo proti dvojezični šoli so se oglašili v našem uredništvu tudi inozemski časnikarji in z velikim zanimanjem povpraševali, kake so bile prilike v prvi avstrijski republiki in kake so bile za časa monarhije.

Eden izmed naših sodrušnikov nam je zbral ves material, ki se tiče šolstva na Koroškem in tako bomo sedaj tudi našim bralcem v listu lahko dali pojasnila, kako so današnje prilike nastale in kako je v deželi že desetletja vsa šolska politika usmerjena v pravcu ponemčevanja slovenske mladine.

26. januarja 1882. leta so slovenski poslanci v dunajskem parlamentu stavili na prosvetnega ministra vprašanje glede šolskih prilik na Koroškem. Ker ta interpelacija v parlamentu tako osvetljuje prilike daljše dobe, jo hočemo v izveščju podati tudi našim bralcem. Poslanci se v uvodu sklicujejo na šematizem krške škofije, ki izkazuje 117 slovenskih župnij z nad 100.000 Slovence, 17 župnij pa je slovensko-nemških z jezikovno mešanim prebivalstvom.

Deželni šolski svet za Koroško pa je s svojim odlokom z dne 24. julija 1872 razdelil ljudske šole za Slovence v tri skupine.

1. Ljudske šole z nemškim učnim jezikom, v to skupino je bil uvrščen tudi del tedaj popolnoma slovenskih krajev.

2. Ljudske šole, v katerih se v prvih tednih ali mesecih poučuje v slovensčini, pač pa se nemščina poučuje že v prvem letu, od drugega leta pa je nemščina že učni jezik.

3. Ljudske šole s slovenskim učnim jezikom in nemščino kot učnim predmetom.

Imenovana interpelacija ugotavlja, da v zadnjo vrsto ni uvrščena nobena šola na Koroškem. Ne oziroma se na pritožbe staršev, občin in slovenske duhovščine, je šolska oblast to razdelitev posameznih šol izvajala, ker je gledala glavni namen šole v pouku nemščine. Učiteljem pa se je od strani šolske oblasti pri vsaki priliki priporočalo, da se poslužujejo nemškega jezika in z odlokom z dne 11. aprila 1877 šteje, 867 je deželni šolski svet razglasil, da bo priznanje petletnih doklad odvisno od poučevanja nemščine. V posebnih navodilih svetuje deželni šol

ski svet učiteljem, naj kar pri vstopu otroka v šolo pričnejo s poučevanjem v nemškem jeziku in to ne oziroma se na dejstvo, ali otroci razumejo ali ne. Učitelji so otrokom celo prepovedali medsebojno občevanje v slovenskem jeziku.

Interpelacija v parlamentu nadalje naglašala, da slovenščina na celovškem učiteljskem niti za slovenske kandidate ni obvezna in da prihajajo učitelji brez zadostnega znanja drugega deželnega jezika v službo. Od 157 tih v slovenskem ozemlju službujočih učiteljev je 53 slovenske polnoma nezmožnih, nekaj je večjih samo slovenskega narečja, le malo je takih, ki obvladajo materinščino svojih učencev. Posledice take šole so naravnost katastrofalne. Otroci ne znajo slovenski brati in pisati, v nemščini pa tudi niso toliko napredovali, da bi bili kos jeziku. Splošna izobrazba zaoštaga, gospodarskega napredka ni in blagostanje ljudstva hira.

Deželni šolski svet v Celovcu in prosvetno ministerstvo na Dunaju sta zavrnila tudi tozadevno pritožbo slovenskih duhovnikov s pripombo, da so ja pred 1848 šole na Koroškem tudi bile nemške.

V svoji zahtevi tirjajo slovenski poslanci v dunajskem parlamentu, da se prosvetno ministerstvo pri urejanju šolskih prilik drži državnega šolskega zakona, da skrbi, da bodo v slovenskem ozemlju poučevali le učitelji, ki so sposobni obeh deželnih jezikov in da bodo imenovani šolski nadzorniki zmožni isto tako obeh jezikov.

Seve se je tedanji šolski svet v Celovcu na vso moč trudil, da dokaže javnosti neupravičenost slovenske interpelacije v dunajskem parlamentu in iz Grebinja se je okoliškimi županom dostavil v podpis protest proti trditvi slovenskih poslancev v parlamentu. Tak protestni formular je došel tudi v Škocijan na občino. Župan Šimen Sorgo pd. Majar je sklical za 25. marec 1882 sejo občinskih odbornikov. Na tej seji je občinski odbor soglasno sklenil protest proti takemu rovarjenju zoper resnične trditve slovenskih poslancev v parlamentu in dostavil, da lahko s mirno vestjo trdi, da je to tudi mnenje vseh občanov.

Kaj bomo pridelovali?

V zadnjem desetletju, to je med vojno in v povojnih letih, je poizkušal kmet pridelati doma vse ono, kar je potreboval v gospodarstvu in v gospodinjstvu. Saj so ga razmere k temu silile, ker ni bilo mogoče na svobodnem trgu skoraj ničesar kupiti.

V zadnjem času pa so se razmere že bistveno spremenile.

Tako na primer večkrat slišimo in tudi beremo, naj bi kmet opustil pridelovanje žita, ker se pač pridelovanje žita ne splača in bi namesto žita bilo mogoče pridelovati pridelke, ki jih more kmet prodati po boljši ceni. Vendar pa so danes razmere še tako neurejene, da moramo svetovati vsem in tudi hribovskim kmetom, naj poizkušajo pridelati doma vsaj toliko žita, kolikor ga potrebujejo za svojo družino. Pridelke, ki so danes večkrat zelo mali, pa bi mogli tudi v gorskih krajih povisati, ako sejemo za te kraje odgovarjajoče sorte žita, ako pazimo na dobro seme, ako primerno gnojimo in ako pravilno obdelujemo zemljo ter skrbimo za zatiranje raznih škodljivcev.

Večkrat tudi zato ne smemo preveč skrbeti pridelovanja žita, ker nujno potrebujemo slamo za stelo. Zato bi morali vedno skrbno premisliti, predno se odločimo, da bomo sejali manj žita.

Kakor zaradi sedanjih razmer večkrat mislimo na skrčenje pridelovanja žita, pa nasprotno veliko število kmetov premišljuje, kako bi bilo s povečanim pridelovanjem krompirja. Saj je dosegel krompir večinoma še dosti dobro ceno. Morajo pa tudi pri pridelovanju krompirja poizkušati zvišati pridelke predvsem s tem, da redno menjamo seme, da pravilno gnojimo in da pri tem zlasti ne pozabimo na gnojenje s kalijem. — Moramo pa se zavedati tudi, da bodo potrošniki vedno bolj izbirični pri kupovanju krompirja. Nemogoče bo zato vsako sorto krompirja prodati kot jedilni krompir.

Ker daje pri nas krompir skoraj največ hranilnih snovi od vseh pridelkov na določeni njivski površini, bo imel krompir vedno večji pomen kot krma za svinje pa tudi krma za govejo živino. Danes sicer še dobivamo na račun Marshallove pomoči za obnovo Evrope velike količine krompirja, ki je v sedanjih razmerah skoraj najcenejša krma. Toda pomisliti moramo, da bo te pomoči konec in da ne bomo vedno po taki nizki ceni mogli dobivati krompirja za krmo. Takrat bomo morali imeti krmo doma in to bo krompir. Pravočasno moramo za-

to že tudi misliti na to, da si bomo s podporami, ki jih morejo dobiti kmetovalci tudi iz Marshallove pomoči, uredili silose za vksanje krompirja.

Pri nas bi morali mnogo več pozornosti posvetiti pridelovanju krme. Predvsem moramo povečati pridelke krme s pravilnim gnojenjem. Povečati moramo pridelovanje lucerne, saj danes ne bi smelo biti kmetije brez pridelovanja detelje, zlasti pa ne brez lucerne, ki naj bi postala nekak temelj, nekako središče krmljenja naše živine. Saj bo tako znatno izboljšana naša krma, kar pa bo spet bistveno vplivalo na izboljšanje naše živinoreje.

Vedno moramo povdarjati, da je temelj gnojenja doma pridelani gnoj, torej hlevski gnoj, gnojnice, gnojišnica in pa kompost. Vemo pa tudi, da samo z uporabo doma pridelanega gnoja ne bomo mogli doseči nikdar najvišjih možnih pridelkov, zato pa moramo nujno priporočati večjo uporabo umetnih gnojil. Z vsakim hektarjem, z vsakim jomom našega posestva imamo gotove izdatke, ki ostanejo isti brez ozira na to, ali na tem jomu našega posestva veliko ali pa malo pridelamo. Zato se pravilna uporaba umetnih gnojil skoraj vedno izplača in vpliva uporaba umetnih gnojil splošno na pocenitev pridelovalnih stroškov. Cene za umetna gnojila so danes take, da moremo tudi v tem oziru priporočati večjo uporabo umetnih gnojil.

V kratkem moremo priporočati torej našim kmetom, naj bi pred spomladansko setvijo mislili in vpoštevali tole:

1. Pridelke žita vsaj v takem obsegu, da bo krita domača potreba.

2. Povečanje pridelkov lana in oljnatih rastlin vsaj v toliko, da je krita domača, to je lastna potreba.

3. Povečanje pridelkov krompirja, ki naj postane v večji meri krma za svinje in za govedo. Krompir in posneto mleko ter nekaj žita je najcenejša krma za pitanje svinj.

4. Povečanje pridelkov krme, zlasti pa lucerne in drugih detelj.

5. Ureditve gnojišč in gnojiščnih jam ter pravilno gospodarstvo z gnojem je prvi predpogoj dobičkanosnega in pravilnega kmetovanja. Poleg tega pa primerna uporaba umetnih gnojil zagotavlja najvišje in najcenejše pridelke.

Izšla je druga številka „Vera in dom“, list za katoliško mladino in versko obnovo.

Ob praznikih se boste spomnili svojih znancev in prijateljev, ne pozabite svojega glasila! Uprava prosi vse one, ki do sedaj še niso poravnali naročnine, da to za Veliko noč storijo.

„Naš tednik“ poštna hranilnica
štev. 69.793

List stane za celo leto šil. 19.20,
za pol leta šil. 9.60,
četrtletno šil. 4.80.

SMRTNA KAZEN

O vprašanju, je li smrtna kazen upravičena in dopustna, se je že mnogo pisalo in govorilo. Mnenja so vsekakor prav različna in deljena. Seve tudi v državah, kjer je smrtna kazen še v veljavi, ta ni sama sebi namen, marveč ima nalogo odvracati od zločinov. Avstrijski minister dr. Tschadek je v parlamentu zahteval podaljšanje smrtne kazni, ki bi morala letos 30. junija stopiti iz veljave. Število težkih zločinov je v Avstriji znatno še visoko.

POŠTNA ZVEZA Z NEMČIJO

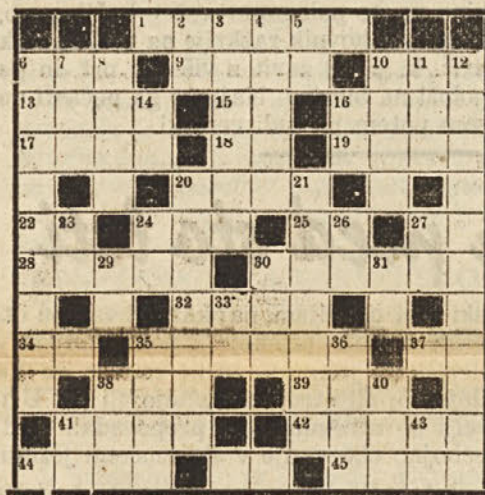
S prvim aprilom 1950 bodo poštne zveze med Avstrijo in Nemčijo v slededem obsegu povečane:

Tiskovine do 3 kg, navadni paketi do 15 kg, mali zavojčki do 1 kg. Vse podrobnosti glede izvoza in uvoza dobite na pošti.

KRIŽANKA štev. 2

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 sladki rastlinski sok; 6 izhoda steza; 9 velikonočna začimba; 10 sladkovodna riba; 13 oblika kopne zemlje; 15 prvi izraz pri štetju;

16 zmleto žito; 17 nevestino premoženje; 18 veznik; 19 večja, lepša stavba; 20 vprašalnica po načinu; 22 prvi dve črki v abecedi; 24 struja; 25 nemška

Slovenske oddaje v radiu

6. aprila:

14.30 Poročila, pouk slovenščine, zdravniško predavanje, lahka glasba.

7. aprila:

7.15—7.45 Misli ob Kristusovem trpljenju in postne pesmi.

8. aprila:

8.15—8.30 Postne pesmi.

9. aprila:

7.15—7.45 Velikonočni nagovor in velikonočne pesmi.

13.30—14.00 Narodne pesmi, poje moški zbor iz Sv. Lenarta.

10. aprila:

7.15—7.45 Salonski kvartet igra slovenske narodne pesmi.

11. aprila:

14.00—14.30 Poročila, pouk slovenščine, gospodarsko predavanje, kmečka glasba.

12. aprila:

14.30—15.00 Poročila, gospodinjstvo predavanje, kmečka glasba.

PASIJONSKA IGRA V ŽELEZNI KAPLI

Na velikonočni ponedeljek

10. IV. 1950 se vrši v farni dvorani pasijonska igra: „Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa“.

Začetek takoj po prihodu popoldanskega vlaka ob 1h.

kratka za konjsko silo; 27 začetnici imena in priimka največjega slovenskega pisatelja; 28 nekdanja narodna organizacija, tudi ime ptice; 30 gorski plaz; 32 bodeča rastlina; 34 začetnici imena in priimka slovanskih apostolov; 35 najvišji del cerkvenega poslopja; 37 nikalnica; 38 koroški izraz; 39 osebni zaimek za prvo osebo; 41 hlad, nizka temperatura; 42 Mojzesov brat; 44 vitek, suh; 45 košilo, glavna jed.

Navpično: 2 vzklík iz zadrege; 3 čil, močan; 4 droban, ozek; 5 nemški predlog; 6 gozdna žival roparica; 7 moško ime; 8 športna loterija; 10 nočna ptica; 11 mu pravijo „zrcalo duše“; 12 imenska oblika naše Maričke; 14 označevala kemične prvne kalij; 16 kratka za „Marijina družba“; 20 preprosta prometna pot; 21 cerkvena enota, samostanska pokrajina; 23 prihodnjik; 24 kazalni zaimek; 26 kratka za „sveti“; 27 veznik; 29 oziralni zaimek; 30 industrijska rastlina; 31 veznik kot pri 27 navpič; 33 oblika pomožnega glagola; 35 ga vdihavamo; 36 igralna barva; 38 koroški izraz kot pri 38 vodor.; 40 je v ustni duplini; 41 kratka za „mlajši“; 43 nikalnica.

Z. I. M.:

Zvesta scca

Vsi so se že veselili, da jim bo teta pokazala Turke in jim o njih pripovedovala. Tudi rajni dedej so radi marnvali o vojskah, a vendar niso toliko vedeli kot botrica Lena, saj niso znali iz knjig brati.

Že drugi dan so se zbrali pred Lenino kajžico: Mlinarjev drobiž, vsi Rutarjevi, Hulčnjakovi in Mežnarjevi otroci. S pridržano sapo so si ogledovali črnopolne Turke s krivimi sabljami in zavihanimi muštacami. Tu pa tam je kateri kaj znil, drugi so ga grdo pogledali, kajti teta nemira ni trpela. Pripovedovala jim je o teh krutih sovražnikih krščanstva, jih vodila v št Jakob, v jamo pod Roščico ter se z njimi podala v daljno Turčijo, kjer je v sužnosti ginila blaga Zali-ka. Fantje so stiskali pesti, se grizli v ustnice. Pretkanega lisjaka Tresoglava so vsi sovražili, čustvovali z Mirkom in Zalo. Tisti, ki mu je bilo najbolj hudo pa je vprašal:

„Botrica, ali je bilo vse to res?“

Nekoliko je premislila šivilja, nato pa resno odgovorila:

„Da, res je bilo. Sicer morebiti vsega trpljenja niso prestali le posamezni ljudje, kot Zala, Marko ali Vinko, ampak vsi Rožani, vsi Kranjci in tudi po drugih deželah. Turek je bil res prava šiba božja.

„Ali bodo še kdaj prišli?“ je zvedavo vprašal Rok.

„Hvala Bogu, ne več. Zdaj nimajo nič več take moči. Čisto malo jih je še.“

Otroci so kar sedeli. Tako so bili zaverovani v preteklost, da se še dvigniti niso mogli.

Pa je Rutarjev Rok samozavestno vstal in predlagal: „Fantje, igraymo se Turke!“

Vsi so bili za to. Mlinarjevi so pozabili, da morajo gnati krave. Že so hiteli pod stog na Mlinarjevem vrtu, kjer naj bi bil krščanski tabor. Pri sušilnici so se pa utaborili Turki. Nežica je stala pod češnjo, da bi boj od daleč gledala.

„Neži, pojdi, boš Miklova Zala!“ so jo klicali fantje. Sramežljivo, ne da bi kaj odgovorila, se je še bolj stiskala k češnji. Ni šla. Pa je prišel najmočnejši, Rutarjev in jo s silo vlekel pod stog.

Roki je bil turški poveljnik. Bil je res divji, kot pravi paša. Okoli glave si je ovil pisano cunjo, kakor je videl na sliki in si zataknil za pas krivo palico — sabljo.

Iz igre je kmalu nastala prava otroška vojska. Kri je tekla iz nosov, sablje so bile že vse polomljene, a ne eni ne drugi niso odjenjali. „Ko bomo ugrabili Zala,“ je dejal turški paša, bo konec vojske, prej pa ne.“ Mlinarjevi svoje sestre niso hoteli predati Rutarjevemu Turku. „Toliko moči pa še imamo, da bomo Nežijo branili!“ je z bratovskim ponosom dejal Gregi.

„Sirote,“ jih je dražil Rutarjev, „še sveče izpod nosa ne znate dobro obri-

sati pa se hočete igrati Turke!“ Z vso močjo, kar jo je še imel, se je zakadil med Mlinarjeve in zgrabil splašeno Nežico.

„Zala je moja,“ je zmagoslavno vpil. „Neži, ne boj se,“ je tiše pristavil in jo vlekel za seboj. Snel je z glave turban se obrnil k deklici in nenadoma vprašal: „Kaj pa boš ti, ko boš velika?“

Nepripravljena na tako vprašanje ni mogla takoj najti odgovora. V zadregi je vprašala: „Kaj boš pa ti?“

Brez premišljevanja je odvrnil: „To se ve, da bom atej!“

Iz srca se je nasmejala in preprosto odgovorila: „Jaz bom pa mama.“

Resno je dejal: „Boš pa k nam prišla za mamó!“

„Neži, hitro noter!“ so s praga klicali oče.

Strgala se je dečku iz rok in tekla v hišo.

Vsaka hiša ima svoj križ

Ko je spet prišla vigred, je Hanzej že letal. Na polje ga niso jemali, ker je bilo preveč vetrno. Primi in Foltej sta bila že toliko pri pameti, da so ga jima lahko zaupali. Neži se nič več ni igrala. Komaj je zapustila šolo, ki jo je tu pa tam skozi štiri leta obiskovala, je že morala za delom. Znala je že trebiti travnike, saditi repo, sirk, fižol in zelje. Z dninari-cami je zahajala na polje skozi vse leto. Nobeno opravilo ji ni bilo več neznano. — Neopazno je iz otroka postala dekle.

„Mlinarjeva Neži, ta je pridna,“ so rekali ljudje. Atej in mama sta bila nanjo

ponosna. Sama se ni prevzemala. Imela je že svoje rože. Teta Lena jo je poučevala, kako jim mora streči, da bodo čim boljše uspevale. Mama bi tako radi, da bi se tudi šivanja privadila. Toliko hlač in hlačic zašiti za Mlinarico ni bilo lahko. Ob deževnih dneh je smela k botrici. Kako se je veselila takih popoldnevov. Šivat je hodila tudi Rutarjeva Mojci. Že vso zimo se je bila učila. Zanj je bilo lažje. Pri hiši so bila tri dekleta in štirje fantje. Katri, Mojčina sestra, se je pri nuna v Celovcu učila kuhanja. Na vigred je prišla domov. Drugo zimo pojde na isti kraj Leni. Čeprav atej pijanec, so se vendar vsi šli česa učiti. Za to je poskrbel mamin brat duhovnik. Folteja je dal celo študirat. V nekaj letih bo učitelj. Pri Mlinarju pa ni tako. Dela čez glavo, ko so otroci še tako majhni. Neži bi se rada vsega učila.

Z Mojcijo sta si bili prav dobri. Teta ju je navduševala za lepo, pobožno življenje. „Zdaj uživata vigred. Rahlo je vigredno cvetje, hitro se usuje. Sami morata skrbeti za svoj dekliski kras, za svojo poštenost.“ Zlasti Neži, ki je bila mlajša, še ni vsega razumela. Bila pa je botri iskreno vdana in jo je v vsem ubogala. „Zakaj nimam sestre,“ je često vzdihnila. „Sami bratje so, nič se ne morem z njimi pomeniti, za branje se ne brigajo, rože mi celo polomijo in šivanje jim je toliko mari, v kolikor njim koristi.“ Mojci, kot, da bi ji brala misli, je prosila: „Neži, kaj k nam pridi!“

(Dalje prihodnjiki)